

ANNE B. RAGDE

TALON TYTÄR

Tammi

Anne B. Ragde:

Berliininpoppelit (2004, suom. 2007)

Erakkoravut (2005, suom. 2008)

Vihreät niityt (2007, suom. 2009)

Satunnaista seuraa (2009, suom. 2011)

Aion tehdä sinut onnelliseksi (2011, suom. 2013)

Perintötila (2016, suom. 2017)

Elämänrakentajat (2017, suom. 2018)

Talon tytär (2019, suom. 2021)

ANNE B. RAGDE

TALON TYTÄR

Suomentanut

Katriina Huttunen

TAMMI

HELSINKI

Norjankielinen alkuteos *Datteren* ilmestyi 2019.

Copyright © Anne B. Ragde 2019

First published by Forlaget Oktober AS 2019

Published in agreement with Oslo Literary Agency.

Suomenkielinen laitos © Tammi ja Katriina Huttunen 2021

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Painettu EU:ssa

ISBN 978-952-04-2762-7

– TARVITSEN VIIRIN. ONKO teillä sellaisia? Torunn kysyi.

Hän seisoi Skibs & Fiskeriutstyr -nimisen kaupan vanhan-aikaisen lasitiskin ääressä. Täällä hän ei ollut koskaan ennen käynyt, mutta kuin ihmeen kaupalla hän oli saanut pysäköityä Ford Transitin vain muutaman metrin päähän kaupan ulko-ovesta. Se oli kuin lottovoitto, sillä yleensä Fjordgatalta oli mahdotonta löytää parkkipaikkaa päiväsaikaan, kuten ei koko Trondheimin keskustastakaan. Mieluiten tänne kannatti tulla pyörällä tai bussilla.

Parkkipaikka oli vapautunut pitkältä Audilta juuri samalla hetkellä kun Torunn saapui epäröiden ja toiveikkaana autol- laan. Taakse ehti kertyä jonoa, mutta nyt Transit oli suo- raan kaupan edessä viidentoista minuutin parkkilappu tuuli- lasinpyyhkimen alla ja Anna häkissään matkustajan paikalla. Margidon kuoleman jälkeen Torunn oli miettinyt, myisikö oman Ford Transitinsa ja ottaisi käyttöön Margidon auton, mutta Peder Bovim sai hänet luopumaan ajatuksesta.

Margidon Ford Transitissa oli kaikki varusteet hälytysajoja varten, ja niissä heitä piti aina olla mukana kaksi. Omasta Tran- sitistaan Torunn oli poistanut kuljettajan viereisen istuimen ja asentanut tilalle koiranhäkin, niin että hän ja huskyneiti Anna ajoivat yksipaikkaisella. Torunn halusi pystyä kuljettamaan koiraa mukanaan kaikkialle, sillä hautausurakoitsijalla oli niin epäkäytännölliset työajat. Margidon Transitista olikin tullut osa toimiston kalustoa. Se oli Peder Bovimilta järkevästi aja- teltu. Tietenkin he olivat pitäneet myös Margidon Chevrolet

Capricen. Se oli vanha mutta hyväkuntoinen ja sopivan arvokas ruumisautoksi.

Torunn oli käynyt Ilan hoivakodissa palauttamassa pakkauksen kertakäyttöesiliinoja ja ajatellut, että ehtisi ehkä ostaa matkan varrella viirin. Hän oli tutkinut viirejä verkkokaupoista ja ollut jo tilaamassa sellaista, mutta koska hän ei tiennyt, minkä pituinen viirin piti olla, hän oli perunut kaupat ennen maksua. Sen jälkeen hän oli googlannut viirejä kivijalkakaupoista ja saanut osuman tästä.

– Myyttekö te viirejä? hän kysyi.

– Totta kai, myyjä sanoi. – Tuleeko se veneeseen?

– Ei vaan lipputankoon. Tosiaan, teillä on ehkä viirejä vain veneisiin. Olisihan minun pitänyt tajuta se kaupan nimestä.

– Ei toki, meillä on kaikenlaisia viirejä. Miten pitkä sen pitää olla? Senhän on oltava oikeassa suhteessa lipputankoon verrattuna. Tuleeko se mökille? Vai omakotitaloon?

– Maatilalle.

– Ahaa, maatilalle. Eikä sinulla ole lipputangon tarkkaa pituutta? Tuleeko viiri ehkä lahjaksi?

– Ei vaan omalle maatilalleni. Olen yrittänyt arvioida lipputangon pituutta silmämääräisesti, mutta ...

– Yleensä lipputanko on neljätoista tai kuusitoista metriä korkea. Suurtiloilla myös kahdeksantoista.

– Tämä ei ole suurtila, Torunn sanoi hymyillen. – Ei missään tapauksessa.

– Sitten veikkaan neljätoista tai kuuttatoista, myyjä sanoi totisena ja naputti pöytää kuivamustekynällä puhuessaan.

– Silloin sinulla on oltava neljä tai neljä ja puoli metriä pitkä viiri.

– Neljä ja puoli metriä kuulostaa aika hurjalta, joten taidan ottaa neljämetrisen. Miten kauan se pysyy hyvänä, jos se riippuu tangossa koko ajan liputuspäiviä lukuun ottamatta?

– Korkeintaan pari vuotta, riippuu säästä.

– Se tulee Bynesetiin, Torunn sanoi.

- Siellähän on kovat sääolot.
- Ei siellä nyt niin paljon sada ...
- Eniten lippuja ja viirejä kuluttavat aurinko ja tuuli. Siis nelimetrinen, mies sanoi, kääntyi ja otti hyllyltä paketin. Sitten hän alkoi näppäillä hintaa tietokoneelle, joka oli vanhan tiskin päällä. Tiskin alla oli lasihyllyjä täynnä vieheitä ja muita kalastustarvikkeita lattiaan saakka.
- Onhan tämä hyvälaatuinen? Torunn kysyi.
- On toki. Oslo Flaggfabrikk. Aitoa tavaraa. Nyt voit syöttää kortin.
- Saanko myös kuitin?

Viirin maksaisi isoisä. Isoisä halusi ehdoin tahdoin maksaa sekä uuden lipputangon, lipun että viirin. Hän vaati saada nähdä kuitit, jotta Torunn ei onnistuisi uskottelemaan, että ostokset olivat olleet halvempia kuin ne todellisuudessa olivat.

Anna raotti silmäänsä, kun Torunn tuli autoon ja paiskasi viirin koirankopin päälle. Se oli paketoitu kauniisti läpinäkyvään pussiin, ja kansallisvärit hohtivat voimakkaina ja kirkkaina muovin läpi. Oikeaan alakulmaan liimatussa tarrassa luki pienin kirjaimin: *Olemme juhlistaneet Norjan ylväitä hetkiä vuodesta 1903 saakka.*

Torunn veti henkeä, työntyti liikenteen sekaan ja painoi kaasua.

– OLEN SAANUT ensimmäisen lapsenlapsenlapseni, Olaug huusi aamiaispöydän päästä. – Pian saan nähdä sen koneelta!

– Koneelta? Petra, yksi vanhemmista hoitajista, kysyi laskeissaan aamiaispöydälle ison vadillisen tomaatti- ja kurkkuviipaleita.

Kurkkua ja tomaattia, Tormod ajatteli, aina näitä samoja vihanneksia, joita juuri kukaan ei ottanut. Miksi he toivat ne pöytään, kun sama vati kannettiin joka kerta lähes koskemattomana takaisin keittiöön? Nyt se oli hänen ja Lillian Albertsenin välissä leipäkorin tiellä.

Vanhat ihmiset eivät pitäneet vihanneksista, eivät ainakaan ruoan koristeina. Kaikki tiesivät, että vanhat ihmiset pitivät makeasta. Sitä paitsi hoitajat leikkasivat kurkkuviipaleet liian paksuiksi. Silloin ne maistuivat vain vedeltä. Ja jos tomaattiviipaleiden päälle sirotteli suolaa, niistäkin alkoi heti tihkua vettä. Mitä hyötyä kaikesta tästä vedestä oli aamiaispöydässä? Hehän halusivat syödä mahan täyteen.

Anna oli aina viipaloinut kurkun juustohöylällä, ei tosin niinkään maun kuin nuukuuden takia. Tallakin kuoleman jälkeen Anna ei ollut koskaan tehnyt mitään rakkaudesta. Silti Annan juustohöylänohuet kurkkuviipaleet olivat maistuneet paljon paremmalta kuin nämä paksut möhkäleet, joita täällä tarjottiin. Olisipa Anna tiennyt, Tormod ajatteli, että säästäväinen elämäntyylä oli tosiaan parantanut makua.

Miten monta kertaa Tormod olikaan istunut pienen ruokapöydän ääressä keittiön ikkunan alla katselemassa, miten Anna kävi kurkkuparan kimppuun. Todellakin kävi kimppuun, ei vähiten silloin kun teki kurkkusalaattia ja tarvitsi paljon viipaleita. Annan karheat, halkeilleet kantapääät terveyskengissä, edestakaisin nykivä kyynärpää. Kiivas höylääminen sai kurkun antautumaan juustohöylälle vastaan panematta. Joskus kurkkuviipaleita tippui muovimatolle, mutta ne vain tallautuivat jalakoihin. Ilmeisesti Anna ei huomannut niitä. Muuten hän olisi varmasti noukkinut ne likaiselta räsymatolta, huuhdellut ja pannut muiden sekaan.

Anna. Tormodin vihitty aviovaimo, pakkonaitettu salaamaan sitä, että Anna ja Tormodin isä Tallak voisivat jatkaa rakkaustarinaansa, saattaa maailmaan poikia, Tormodin velipuolia, Torin, Margidon ja Erlendin, samaan aikaan kun Tormod itse kulki tilalla eunukkina. Kun hän joskus yhtäkkiä muisti, että Anna oli kuollut, hän tunsu lyhyitä, kiihkeitä ja elähdyttäviä onnen läikähdyksiä. Ne saattoivat yllättää hänet, kun hän oli lukemassa tai heräsi keskellä yötä nähtyään paha unta siitä, että hän oli kelvoton, koska hänellä oli nuorena ollut pahekuttavia tunteita saksalaista sotilasta kohtaan. Joskus hän heräsi suonenvetoon. Se pakotti hänet nousemaan sängystä, ja hän ajatteli, että tällä tavalla ihmiset hukkuivat, jos olivat joutuneet mereen ja jalasta alkoi vetää suonta, juuri tällä tavalla, kun kylmä vesi sai lihakset kramppaamaan. Hän oli lukenut siitä Vi Menn -lehestä.

Mikään ei auttanut sellaiseen kipuun. Ei mikään. Totta kai ihmiset hukkuivat siihen. Itse hän pystyi sentään seisomaan paljain jaloin yläruumis sängyn päällä, hikisenä ja voihkien, ja painaa isovarpaita ja polvia ja lonkkia ylös tai alas, riippuen siitä, missä kohtaa suonenveto tuntui. Kesken sellaisen hetken hänen lävitseen saattoi kiiriä puhdas ja vahva ja onnellinen ajatus: Tosiaan.

Anna oli kuollut.

Anna oli kuollut. Se auttoi kipuihin. Oivallus tuli aina äkillisenä valon häivähdyksenä, kaiken muun keskellä, ja viipty siinä muutaman sekunnin, sen verran kauan, että hänen alkoi tehdä mieli muutama kulaus limsaa.

Hän köpötteli jääkaapille, otti pullon Soloa ja piti ovea auki, niin että jääkaapin lamppu jäi palamaan. Sähkön maksoi hoivakoti, eikä hän ollut vähääkään huolissaan, mutta jos hän latki limsaa liian kauan, jääkaapista alkoi kuulua piippausta. Silloin hän kiiruhti panemaan pullon takaisin, jotta kukaan ei ryntäisi käytävästä sisään katsomaan, mitä täällä tapahtui. Esimerkiksi yöhoitaja Marthe. Sietämätön nainen. Mutta oma jääkaappi sinällään oli suurta ylellisyyttä.

Kunpa Anna tietäisi. Samaan aikaan kun Anna itse makasi kuolleena Bynesetin kirkkomaalla, kuopattuna ja maatuneena, Tormod sai jatkaa elinpäiviään ja ottaa limsaa omasta jääkaapistaan. Ei vettä, ei maitoa, joka oli myyty alennuksella viimeisenä käyttöpäivänä, vaan aitoa ostolimsaa.

Hän huomasi, että limsa loppuisi pian, sillä jäljellä oli enää vain kaksi pulloa. Kunpa Margido olisi elossa. Margido oli aina tuonut limsaa pyytämättäkin. Tormod ei halunnut muisuttua Torunnia, koska Torunnilla oli muutenkin kädet täynnä työtä.

Tormod itse sai elellä täällä omissa oloissaan, kaikessa rauhassa, ilman vastuuta kenestäkään, ja nauttia kaikesta siitä, mikä olisi saanut Annan raivon partaalle. Hän sai lukea kirjojaan mielin määrin joka päivä, eikä kukaan patistanut häntä sinne helvetin halkoliiteriin hakemaan polttopuita, joihin Anna ja Tor eivät koskaan olleet tyytyväisiä.

Joko ne olivat liian paksuja. Tai liian ohuita. Tai niissä oli liian vähän tai liian paljon kaarnaa. Tai he väittivät, että hän tuhlassi polttoöljyä, jota he käyttivät sahanpurujen sytykkeenä keittiön kamiinassa.

Nyt oli eri meno.

Kun hän jaksoi ja halusi, hän poistui huoneestaan syödäkseen pitkän pöydän ääressä samanlaista ruokaa, jolla Anna oli täyttänyt pakastimet säästämielessä ja joka kuoli Annan mukana. Margido oli tyhjentänyt pakastimet silloin kun maatila lakkautettiin ja Tormod muutti tänne. Tormod oli kysynyt Margidolta, mitä Annan säästämälle ruoalle oli tapahtunut, ja Margido oli kertonut ottaneensa talteen sen, mikä mahtui hänen oman jääkaappinsa pakastelokeroon, mutta loput oli heitetty menemään, ja nyt pakastimet olivat tyhjiään.

Tormod ei ollut kysynyt, oliko Margido helpottunut vai iloinen. He eivät koskaan puhuneet sellaisista asioista, mutta hän oli ajatellut kaikkea ruokaa, kaikkea työtä, kaikkea sitä, mikä oli mennyt roskiin. Se riemastutti häntä suunnattomasti.

Pakastimet olivat aikanaan saapuneet Neshoviin, ensin yksi, sitten vielä toinen, ja Anna oli leiponut pakastimet täyteen, paistanut lihapullia pakastimet täyteen, ostanut ruokaa tarjouksesta pakastimet täyteen, hillonnut pakastimet täyteen, koonnut itselleen rikkauden, kuin kulta-aarten kirstun pohjalle. He vain eivät nähneet tästä rikkaudesta kovinkaan paljon ruokapöydässä.

Arkisin he söivät niukasti ja vähän, joskus jopa homehtunutta ruokaa. Pakastimet olivat olleet Annan ylpeys, ja hän oli rakastanut niitä enemmän kuin yhtäkään ihmistä. Ja nyt Torunn oli pessyt ne puhtaiksi. Tormod oli kysynyt niistä, kun Torunn tuli tänne lopputalvella ja muutti Neshoviin. Nyt ne olivat Torunnin, mutta hänellä ei juuri ollut niille käyttöä, hän ei ollut ruoanlaittoihminen.

Tormod muisteli Neshovin isoja valkoisia pakastimia. Ne olivat muistuttaneet Neshovin kellarin kylmällä, rosoisella betonilattialla korkeita ruumisarkkuja, toinen tyhjennettynä, johto seinästä irrotettuna. Olisipa Anna saanut nähdä ne. Ja

olisipa Anna tiennyt, että hänen nimensä oli annettu koiralle. Mutta kurkkujen viipaloinnissa hän oli ollut ylivoimainen. Ylivoimainen.

Tormod otti ihan kiusallaan paksun kurkkuviipaleen ja palan näkkileipää. Hänen ei tehnyt mieli kumpaakaan, mutta nämä vadit olivat lähimpinä. Voirasia oli liian kaukana, eikä hän halunnut pyytää ketään ojentamaan sitä vaan päätti odottaa, että Petra huomaisi sen.

Luultavasti vanhukset eivät välittäneet viipaloituista vihanneksista sotamuistojen takia, Tormod pohti, hörppäsi kulauksen kahvia saadakseen kuivan näkkileivän pehmenemään. Leivänpalan hän litisti yläleuan tekohampaita vasten, niin että juusto ja kurkkuviipale pehmenivät.

Kukahana oli saanut päähänsä leipoa kovaa leipää, kun se maistui niin paljon paremmalta pehmeänä? Varmaankin näkkileipä oli ruotsalaisten keksintöä. Ruotsalaiset pyrkivät aina tekemään asioista vaikeita. Norjalainen lehtileipä oli aivan eri maata kuin näkkileipä. Lehtileipää oli helppo haukata, se oli ohutta ja helposti sulavaa. Tietenkin hedelmien suosiminen ja vihannesten kaihtaminen johtui sodasta. Kun jotakin ruokaa oli joutunut kaipaamaan vuosikaudet, sen kimppuun käytiin heti kun sitä taas oli saatavilla.

Tormod itse oli elänyt koko ikänsä saamatta nauttia oikeastaan mistään, sen enempiä suolaisesta kuin makeastakaan. Hänen oli aina ollut yritettävä hotkaista Annan tarjoama ruoka mahdollisimman nopeasti ja laittauduttava sitten pois tieltä, nojatuolin turvaan olohuoneeseen.

Nyt Tormod halusi kananmunia. Neshovissa ne olivat olleet harvinaista herkkua sunnuntaisin, mutta täällä oli aina munia aamiaiseksi, keitettyinä, paistettuina tai kokkelina. Sitä ylellisyyttä hän ei koskaan pystynyt pitämään itsestäänselvyytensä. Hän ilahtui joka ikinen päivä ajatellessaan sitä siunattua munaa, vaikka hän ei ollut maininnut sitä kenellekään, lukuun

ottamatta Margidoa. Margido oli ymmärtänyt välittömästi, mistä hän puhui.

– Meillä on joka päivä munia.

– Sinä jos kuka olet ansainnut sen, Margido oli vastannut ja katsonut pois.

Tormod ei koskaan paljastanut muille asukkaille, miten iloiseksi hän tuli siitä, että hänen mielestään täällä oli sunnuntiaamiainen joka päivä. Ehkä muut norjalaiset kautta maan söivät munia aamiaiseksi kaikkina viikonpäivinä. Ehkä munien syöminen oli arkinen asia koko maailmassa, mistäpä hän sen tiesi. Niin että jos hän ilmaisisi ilonsa, ehkä muut tajuaisivat heti, miten vaatimattomista oloista hän oli kotoisin, ja alkaisivat sääliä häntä.

Petra yleensä tiesi, mitä Tormod halusi. Petra ei tuputtanut myötätuntoaan vaan nosti ohimennen kaksi munanpuolikasta Tormodin lautaselle. Petra tuoksui puhtaalta ja hyvältä, vaikka joutuikin kiiruhtamaan edestakaisin. Tänään työvuorossa oli Petra, Hannelore ja kaksi uutta.

Munanpuolikkaat tutsivat sileää posliinia vasten kuin kaksi valkohohtoista venettä, keskellä himmeä aurinko. Niin kauniita, Tormod ajatteli, tuo keltainen väri ei muistuttanut mitään muuta.

– Tuhannet kiitokset, hän sanoi.

Tormod hymyili itsekseen todetessaan, miten usein hän vaipui omiin ajatuksiinsa. Tai oikeastaan hän antoi itsensä vaipua omiin ajatuksiinsa. Siellä hän viihtyi parhaiten. Ajatukset olivat ihmeellisiä ja erilaisia, ensimmäinen sivusi kevyesti ja vapaasti toista ja liikkui Torunnista ja Torista ja Margidosta pakastimiin ja siihen, miten iloinen hän oli ollessaan täällä, kun kukaan ei moittinut eikä häirinyt häntä. Varmaankin muut olivat antaneet periksi, sillä hän oli kuulevinaan huonosti ja tuskin vastasi heille. Ja koska hän ei aina tullut ruokasaliin syömään vaan söi mieluummin omissa huoneessaan, tuntui kuin muutkin

tajusivat ihan itsestään, että hän halusi olla rauhassa. Tai ehkä he eivät välittäneet pätkeäkään. Kai heillä kaikilla oli tarpeeksi tekemistä omista asioissaan.

Ja eikös siinä ollutkin taas Petra, tällä kertaa termoskannua ja leipäviipaleita tuoden. Hän pani kahvikuppiin kaksi sokerialaa ja laski leipäviipaleen lautaselle näkkileivän ja munan viereen.

– Tuhannet kiitokset, Tormod sanoi tuijottaen tyytyväisenä melkein tyhjää kahvikuppia. Nyt siihen kaadettiin ruskeaa, höyryävää nestettä, joka nousi ikään kuin tanssahdellen seinä pitkin kupin syvyydestä.

– Tuhannet kiitokset, hän sanoi vielä kerran, ja Petra vastasi puristamalla varovasti hänen olkaansa.

– Nyt täällä alkaa tapahtua, Petra sanoi ennen kuin kiiruhti eteenpäin kannuineen. – Tämä sinun kannattaa kuunnella, Tormod!

– NIIN, MINÄ saan nähdä kaiken koneelta, Olaug sanoi, siirsi kahvikuppia lähemmäs lautasta ja sieppasi itselleen viipaleen kokojyväleipää. – Sen takia pojantyttäreni tulee tänne pian. Siis ei se, joka on synnyttänyt lapsen vaan hänen siskonsa. Hänellä on kone mukana. Sitten saan nähdä tämän ihmeen. Suorana lähetyksenä. Australiasta. Helvetti soikoon, minusta on tullut isoisoäiti! Kai tässä on vähitellen pakko uskoa, että nuoruuteni on lopullisesti ohi.

Suorana lähetyksenä Australiasta ... Tormodin korvissa se kuulosti ihan hassulta.

Olaug ei kuitenkaan ollut sekava eikä kuvitellut kaikenlaista, toisin kuin monet muut, jotka tuskin erottivat unta todellisuudesta, mutta hehän torkahtelivatkin pitkin päivää. Yleensä Olaug ei puhunut läpiä päähänsä, ei ilmeisesti nytkään, ellei hän sitten ollut yhtäkkiä dementoitunut. Sitä Tormod ei uskonut, vaikka Olaug näyttikin tapansa mukaan rähjäiseltä. Hänen päälakensa kiilsi muutaman harvan haivenen alta, ja pienet hopeapallot roikkuivat kuin lyijyruodit yllirasittuneista, ryppyisistä korvalehdistä, jotka näyttivät siltä, että ne voisivat revetä minä hetkenä hyvänsä.

Tormod oli pitänyt Olaugista ensimmäisestä päivästä lähtien. Hän ei ollut koskaan nähnyt niin erikoista ihmistä. Olaug sanoi aina kovalla ja kimakalla äänellä sen, mitä kaikki muut ajattelivat mutta eivät uskaltaneet sanoa, olipa se sitten kuolema tai

muiden ruumiinhajut ja -äänet. Hän sai päät kääntymään ja silmät leviämään.

– Nyt lopetat tuon helvetin piereskelyn! hän saattoi yhtäkkiä tokaista vierustoverilleen päiväkahvilla. – Eihän täällä voi enää hengittää!

– Onko sinun pakko murentaa puolta kakunpalaa syliisi? Et ole vielä kuollut, vaikka näytätkin ihan lintulaudalta! hän sanoi myös, sillä monet asukkaista olivat koko päivän tokkuraisia valvottuaan yöllä.

Tormod puolestaan istui ihan hiljaa ja tuskin uskalsi pudottaa muruakaan paidalle tai housuille syödessään kakkua. Hänen kasvonsakaan eivät paljastaneet mitään. Ilmeettömyyden hän oli oppinut jo Neshovissa.

Tiukan paikan tullen kannatti laskea katse. Hän oli harjoitellut silmäluomien lupsahtelua. Ei saanut räpyttää silmiä kovin usein, ja suupieliä ja alaleuan täytyi antaa roikkua rennosti, kuin painovoimalle periksi antaneina. Lisäksi kannatti vastailta vain lyhyesti. Silloin hänestä tuli miellyttävän näkymätön ja yhdentekevä. Margidon kuoleman jälkeen hän tosin oli alkanut kiinnostaa muita.

– Ajatella, hän kuoli silmiesi edessä, miesparka, Olaug oli sanonut, ja monet olivat nyökytelleet päätään.

– On varmaan surullista, kun oma poika on poissa, sanoi joku toinen. Niin he olivat sanoneet monta kertaa, useampi heistä, sillä he olivat tunteneet Margidon, hänen ”poikansa”, hautausurakoitsijan, joka oli hakenut hoivakodista kuolleita.

Tormod oli yleensä laskenut katseensa, mutta hänen olisi tehnyt mieli vastata, että eihän Margido suinkaan ollut poissa. Ei Margido ollut minnekään Pohjoisnavalle lähtenyt. Margido oli kuollut, kuollut Tormodin huoneen lattialle. Kun muut asukkaat alkoivat ahdistella Tormodia, Petra ja Hannelore saapuivat paikalle pelastavina enkeleinä ja johdattivat huomion muualle kyselemällä asukkailta, kuka otti kahvia, kenen kahviin

tuli maitoa ja halusiko joku palan kakkua. Silloin Tormod pysyi taas vetämään henkeä.

Pahin oli nyt helpottanut. Margidon kuolema oli jo menetänyt uutisarvonsa. Kuolemasta puhuttiin täällä muutenkin kyllästymiseen saakka. He kaikki odottivat kuolemaa, koko konkkaronkka, mutta Margidon kuolema oli kiinnostanut oikeastaan vain siksi, että hän tuli ulkopuolelta ja oli tavallaan siviili. Sitä paitsi hän oli ollut liian nuori kuolemaan. Hän oli ikään kuin etuillut jonossa.

Ja siinä saapuikin Olaugin pojantytär, reipas ja rivakka naisihminen, jolla oli tummat, sirkeät silmät ja kainalossa pieni metallilevy. Ilmeisesti se oli se kone. Hänellä oli kaulassa iso huivi, jonka sinivihreä pörröinen raitakuosi muistutti Neshovin makuuhuoneen verhoja. Tormod oli tuijottanut niitä verhoja paljon, kaikenlaisessa valossa, myös pilkkopimeässä. Torunn oli varmaankin kiskonut ne alas ja heittänyt menemään jo kauan sitten, ja hyvä niin. Torunn oli kertonut tilanneensa isoja roskalavoja keskelle pihaa ja täyttänyt ne reunoja myöten, yhden toisensa jälkeen, ja nauranut sanoessaan sen. Torunn ymmärsi, miksi Tormod tuli niin iloiseksi, kun kaikki vanha heitettiin menemään, hylättiin ja hävitettiin. Torunn tiesi, millaista Tormodin elämä oli Neshovissa ollut.

Tormod antoi siunauksensa kaikille Torunnin muutostöille. Kaikille. Kyse oli Torunnin tulevaisuudesta ja uudesta elämästä. Tormod uskoi, että myös Torunn ajatteli niin, mutta hän ei oikein tiennyt, miten kysyisi ja asettaisi sanansa. Niinpä hän oli iloinen keksittyään, että voisi hankkia Neshoviin uuden lipputangon entisen, monta sukupolvea palvelle tilalle.

Ehkä Torunn sittenkin ymmärsi kaiken ihan itsestään.

Tormod nosti munanpuolikkaan leipäviipaleen päälle ja huomasi helpotukseksensä, että mätitahnapatukilo oli käden ulottuvilla. Lillian Albertsen oli varmaankin käyttänyt sitä, sillä siinä

se yhtäkkiä oli, tosin keskeltä litteäksi puristettuna, mutta nyt Tormodin ei tarvinnut pyytää ketään ojentamaan sitä. Voista hän oli luopunut jo kauan sitten.

Hän tasoitti putkilon loppupäästä, kunnes munan päälle purskahti mätitahnakiehkura. Sitten hän kiersi valkoisen muovikorkin kiinni. Nyt putkilo oli tasainen. Piti vain puristaa oikealla tavalla, hän ajatteli, vaikka ei varmaan kestäisi kauan, ennen kuin se olisi taas litteä.

– Tule katsomaan, Tormod!

Petra oli taas hänen kimpussaan.

– Mitä?

– Olaugia!

Kaikkien katseet olivat kohdistuneet Olaugin pojantyttyreen. Olaug nauroi nuorekkaan raikuvasti ja veti pojantyttyären alas halatakseen häntä, ei noussut seisomaan, miksi ihmeessä olisi. Tässä tuli nuori pojantytär kertomaan uutisia vanhalle mummulle, ja tuolin istuin oli lämmin ja miellyttävä Olaugin takapuolen alla.

Olaug huusi Petraa tuomaan ylimääräisen tuolin, koska kukaan pöydässä istujista ei aikonut siirtyä tuumaakaan.

– Hannelore järjestää! Petra sanoi.

– Selvä! Hannelore vastasi ja lähti marssimaan kohti seinustalle pinottuja tuoleja, jotka otettiin esiin silloin kun ruokasalissa oli reipasta yhteislaulua. Niin vastaanoton korkkitauluun kiinnitettyssä paperissa luki. *Reipasta yhteislaulua ruokasalissa*. Hannelore joutui pujottelemaan rollaattoreiden välistä ennen kuin pääsi tuolipinon luo, mutta siihen hän oli tottunut.

Kukaan muu kuin Tormod ei varmaankaan tiennyt, että Hannelore oli alun perin saksalainen. Se oli heidän yhteinen salaisuutensa.

– Tämä on Skype-puhelu. Nyt olet netissä, Olaug, pojantytär sanoi tuijottaen pientä metallilevyä, jonka oli avannut

aamiaispöytään Olaugin viereen kuin kiiltävän, kovan kirjan. Olaugin kahvikuppi oli kaatunut lautaselle, mutta kukaan ei näyttänyt kiinnittävän siihen mitään huomiota.

Tormod sulki korvansa ja työnsi mätitahnan koristaman munaleivän suuhunsa. Hän rakasti mätitahnaa, sen suolaista ja terävää makua, joka tuntui rasvaisena kurkussa asti, kun hän huuhteli sen alas kahvilla.

– Onko kaikki hyvin, Tormod?

Kysyjä oli Hannelore. Hän puhui hiljaa, niin etteivät muut kuulleet.

– On, Tormod sanoi. – On vain niin surullista, että ...

– Mikä on surullista? Hannelore kysyi kumartuen lähemmäs.

– Olaug-parka, Tormod sanoi niin hiljaa kuin pystyi. – Joutuu katsomaan lapsenlapsenlastaan koneelta ...

– Älä höpsi, Tormod. Onhan tämä paljon parempi kuin ei mitään, ymmärrätkös, koska he asuvat niin kaukana. Se on kuin puhuisi puhelimesta, he vain näkevät toisensa kuvaruudulta samaan aikaan. Sehän on mahtavaa. Ei siinä ole mitään sääli-teltävää.

– Kahvikuppikin on kaatunut.

– Kaikki tapahtuu nyt niin nopeasti, tiedäthän, Tormod.

– Kahvin kaatuminenko?

– Ei vaan kehitys. Kaikki on internetissä mahdollista. Mutta sinähän et ole seurannut aikaasi, eikä sinulla ole matkapuhelintakaan.

– Ei olekaan. En halua sellaista.

– Miksi ihmeessä et halua?

– En ole koskaan käyttänyt puhelinta.

– Et ole koskaan käyttänyt matkapuhelinta?

– Ei. Puhelinta, Tormod sanoi.

– Nyt en oikein ymmärrä, mitä sinä ...

– En ole koskaan käyttänyt puhelinta. Mutta minulla on jääkaappi.

– Niinpä niin... Puhutaan myöhemmin, Tormod. Lääkäri tulee pian. Me saamme influenssarokotuksen koko jengi.

Hannelore oli kiltti. Hän auttoi aina. Häneen Tormod pystyi luottamaan.

Margidon kuoleman jälkeen Hannelore oli antanut Tormodille unilääkettä. Se oli ainoa kerta, kun Tormod oli käyttänyt unilääkettä. Tormod oli ajatellut Toria ja ollut niin peloissaan, koska Tor oli tappanut itsensä samanlaisilla lääkkeillä. Silti hän oli pyytänyt Hannelorelta vielä puolikasta tablettia. Hän halusi varmistua, että saisi unta ja siitä tosiasiasta, että Margido oli kuollut lattialle hänen ovelle. Kaiken lisäksi Hannelore oli istunut hänen kanssaan, vaikka olikin saksalainen. Kaiken lisäksi Hanneloren syntymäpäivä oli toukokuun kahdeksantena, Norjan vapautuspäivänä, silloin kun koko maa liputti juhlistaakseen miehityksen päättymistä.

Voinhan kuvitella, että norjalaiset liputtavat minulle, Tormod.

Tormod tunsii olonsa yleensä turvallisiksi kuunnellessaan Hanneloren pehmeää saksankielistä ääntämystä, mutta tällä kertaa Hannelore oli muistuttanut siitä hemmetin influenssarokotuksesta. Se inhottava pistos sai ihon polttelemaan ja olkapään kipeytymään, niin ettei Tormod voinut nukkua kolmeen yöhön oikealla kyljellä, parhaalla nukkumakyljellään, kasvot seinään päin ja sydän kuin kukkulan kuningas muiden sisuskalujen yläpuolella. Tormod oli lukenut monta vuotta sitten Vi Menn -lehdessä, miten miellyttävää sydämelle oli, kun vartalo oli oikealla kyljellä. Hän ei unohtanut sitä koskaan.

Sanokoon lääkäri mitä sanoi, mutta Tormod päätti pyytää, että saisi tänä syksynä rokotuksen vasempaan olkaan. Hän haukkasi voileipää ja pureskeli niin varovasti kuin pystyi estääkseen tekohampaita kalisemasta. Varovaisuus oli kuitenkin turhaa, sillä huoneessa vallitsi kiihkeä puheenpulina, oikea kakofonia, Olaugin lapsenlapsenlapsen takia. Sen verran Tormod ymmärsi ennen kuin sulki kaiken taas ulkopuolelle.

Australia. Se oli kaunis sana. Mutta silti. Se ei kiinnostanut häntä yhtään. Australia oli yhtä kaukana kuin Kiina.

Hän tiesi Australiasta vain sen verran, että siellä kasvatettiin tolkkottomasti lampaita ja että siellä oli hyvin kuumaa ja kuivaa ja jatkuvasti metsäpaloja. Maatilat olivat kuulemma kooltaan niin valtavia, että viljelijät joutuivat käyttämään lentokonetta tarkastaakseen tilustensa ulkorajoja. Ja kaiken tämän keskellä: Olaugin lapsenlapsenlapsi. Tormod oli loputtoman iloinen saadessaan olla täällä, tässä hoivakodissa, Bynesetissä, Norjassa. Olaug-parka ja lapsenlapsenlapsiparka, joka ei asunut täällä, vaan jota vain nostettiin kuvaruudun eteen, kun aikuiset puhuivat puhelimessa.

Tormod nuolaisi varovasti etusormeaan ja veti sen hitaasti lautasta pitkin kerätäkseen siihen keltuaisen viimeiset rippeet sekä sentin pituisen kaistaleen mätitahnaa, joka oli pudonnut reunalle. Sen jälkeen hän nuoli etusormen puhtaaksi silmät ummessa. *Se on kuin puhuisi puhelimessa, paitsi että he näkevät samalla toisensa.* Mokomaa hulluutta ja nykyajan hömpötystä.

Ei, nyt hän halusi takaisin omaan huoneeseensa.

Rakastetun Berliininpoppelit-sarjan päättösosa!

Neshovin tilan perillinen Torunn on etsinyt itseään kauan, kulkenut väärästä ratkaisusta toiseen. Mutta nyt hän saa hoitaakseen sekä sukutilan että rakastetun sedän hautaustoimiston. Työtä on enemmän kuin ehtii tehdä, ja lisäksi on kohdattava hankala äiti, seksikäs pappi ja muutamia yllättäviä porsaita.

Berliininpoppelit-sarjan päättää kertomus naisesta, joka on paennut koko elämänsä mutta uskaltaa lopulta ottaa paikkansa perheessään ja seistä omilla jaloillaan.

”Tarinan päätös sekä yllättää että ilahduttaa dramaturgiallaan. Bravo Ragde!”

DAGBLADET

”Tarina tavallisen epätavallisesta suvusta on viekasta viihdettä, lukuromaani ja samalla täyttä taidetta.”

HELSINGIN SANOMAT

9 789520 427627

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-2762-7